Kulturarvsakademins Årsbrev 2019

Kulturarvsakademin med kulturarvet i fokus
– en resurs för samverkan och delaktighet för ett hållbart samhälle

Kulturarvsakademin är ett samarbete mellan
Centrum för kritiska kulturarvsstudier, CCHS/Göteborgs universitet,
Västarvet/Västra Götalandsregionen,
Riksarkivet/Landsarkivet i Göteborg,
Statens museer för världskultur/Världskulturmuseet i Göteborg,
Museinätverk Väst genom Mölndals stadsmuseum

2019 går snart mot sitt slut och vi står inför ett nytt decennium med nya utmaningar.

Men innan vi går in i 20-talet vill Kulturarvsakademin med detta årsbrev blicka tillbaks på 2019 års aktiviteter och summera vad som hände det här året. Vi har genomfört en rad olika aktiviteter och vi vill med detta lilla brev också tacka alla er som deltagit i seminarier, workshops och konferenser antingen det varit som presentatörer, utställare eller medverkande.

Ni bidrar alla till ett viktigt utvecklingsarbete kring kulturarvsfrågor och vi önskar er varmt välkomna till kommande aktiviteter under 2020!

Kulturarvsakademin startade 2019 med en utvärdering av de föregående tre åren och en omorganisation av kulturarvsakademins styrgrupp. Från 1 april 2019 har akademin en samverkansgrupp som består av följande representanter:

Anita Synnestvedt, Göteborgs universitet, Koordinator för Kulturarvsakademin

Monica Gustafsson, Västarvet, Koordinator för Kulturarvsakademin

Karl Magnusson, Världskulturmuseet, Ordförande för Kulturarvsakademin

Cajsa Lagerkvist, representant för Museinätverk Väst genom Mölndals Stadsmuseum

Ulf Andersson, representant för Landsarkivet/Riksarkivet

Ola Wetterberg, representant för CCHS/Göteborgs universitet

Elisabeth Punzi, representant för CCHS/Göteborgs universitet

2019 års aktiviteter:

7 mars—Vårkonferens

25 mars— seminarium ”Breaking the surface”

4 april—kick off #Matarv

4 maj—arkeologisk utgrävning med KOM (konst och medicin)

16 oktober—Forum Kulturarv 2019

4 november—utlysning av Kulturarvsakademins utvecklingsmedel

7 mars - Vårkonferens

Plats: Norges hus, Skånegatan, Göteborg

Immateriella kulturarv mellan teori och praktik

Oavsett varifrån i världen vi kommer och hur gamla vi är finns det mycket som vi delar i form av – hantverk, ritualer, traditioner, danser, sånger och berättelser. Det kan röra sig om hur vi tar vara på naturens resurser, firar våra högtider, umgås med varandra, den musik vi spelar, ja, allt det som kan föra människor samman och som kan kallas för det immateriella kulturarvet.

Vi fick under vårkonferensen inblick i hur Institutet för språk och folkminnen arbetar nationellt med uppdraget om Unescos konvention med tryggandet av det immateriella kulturarvet och hur de tänker kring att bevara det ogripbara.

Traditionella hantverk är ett område som särskilt framhålls i UNESCO's konvention om skydd av det immateriella kulturarvet. Hur tryggas och traderas traditionella hantverkskunskaper? Vad görs i Sverige och internationellt? Gunnar Almevik från institutionen för kulturvård lyfte dessa frågor i en presentation.

Vi fick den här dagen också möta Sagobygden i Kronoberg som i december 2018 blev upptaget på Unescos register över goda metodiska exempel på hur man kan arbeta med att trygga det immateriella kulturarvet. Hur de har gjort för att lyckas i det här arbetet berättade verksamhetschef för Sagobygden Meg Nömgård på ett engagerande sätt.

Konventionens möjligheter och begränsningar diskuterades i grupper under en långlunch och gruppernas diskussioner och frågor debatterades sedan i en panel bestående av morgonens presentatörer.

Ulf Andersson från Landsarkivet/Riksarkivet var moderator och lotsade oss genom dagen.

25 mars - seminarium ”Breaking the surface”

Plats: Konstepidemin, Göteborg

Seminariet var det första i en rad seminarier och workshops som inledde konst och kulturarvsprojektet KOM (Konst och Medicin). Projektet som är initierat av konstnären Tomas Ferm kommer att utmynna i en konstutställning på Konstepidemin med öppning 2021. Seminarierna som inleder projektet anlägger olika perspektiv på gamla epidemisjukhuset, arkitekturen, platsen och de avtryck människor har gjort där sedan 1886.

Det första seminariet hade rubriken Breaking the surface.

Doug Bailey, professor i Visual Antropology vid San Francisco University och Alexander Wilczek, med.dr i psykiatri samt psykoanalytiker, Stockholm presenterade på ett mycket inspirerande sätt olika ingångar till hur vi kan tänka kring området och projektet.

Bailey är en av ett fåtal som gör kopplingar mellan arkeologi och samtidskonst. Alexander Wilczek talade på seminariet om hur förståelsen av en människa kan liknas vid en arkeologisk expedition.

Alexander Wilczek

Doug Bailey

4 april - kick off #Matarv

Plats: Riksarkivet/Landsarkivet i Göteborg

#Matarv – en gemensam plattform för samarbete kring matarv

Vad äter vi, och när, hur och varför? Mat hör ihop med människans överlevnad, men också med sociala mönster – kring maten skapas möten, upplevelser och traditioner. Det gäller såväl framtagning av råvaror som tillagningen av maten och rutiner kring måltiden. Vi vill med nätverket #Matarv visa på lokala sammanhang om matberedning, förvaring av mat och olika sätt att laga mat. Vi vill också knyta an till samtiden och vårt synsätt och förhållande till mat idag med syfte att skapa en plattform för samarbete kring matarv.

Under kick off för nätverket presenterades den gemensamma plattformen av de institutioner som den 4 april ingick i nätverket vilket var:

Mölndals stadsmuseum presenterade kommande utställning om matarv (öppnar februari 2020)

Västarvets Hemslöjdskonsulenter presenterar projekt kring mat och slöjd

Medicinhistoriska museet reflekterade kring sjukhusmat (#sjukhusmat) i relation till museets samlingar

Institutet för språk och folkminnen lyfte mat som immateriellt kulturarv

Riksarkivet/Landsarkivet diskuterade 1700-talets krogliv i Göteborg

Åsa Holmgren berättade också om arbetet med att bygga upp den digitala kunskapsbanken Matkult och hur man kan forska i arkiven med fokus på mat. Richard Tellström diskuterade i sin presentation mat som ett kulturarv och om vårt förhållningssätt till det materiella och immateriella matkulturarvet och hur det kan dokumenteras, bli till UNESCO-arv, visas fram och inte minst fortsätta att vara en levande tradition, samt frågan: Ska vi se de som vill göra matkulturen vegetarisk och insektsfylld som kulturarvsförstörare?

Under året som gått har fler aktörer anslutit sig till nätverket som t ex Institutionen för kost och idrottsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Historiska kakor serverades under ”kick off” den 4 april. Foto: Jenny Högström Berntson

4 maj-arkeologisk utgrävning med KOM

Plats: Konstepidemin, Göteborg

Den arkeologiska utgrävningen vid konstepidemin var ett led i projektet KOM som syftar till att lyfta historia och kulturarv kring platsen som tidigare varit Göteborgs epidemiska sjukhus. I grävningen där Kulturarvsakademin också hade hjälp av Antelid kulturarv och Picea kulturarv bjöds allmänheten in i arbetet med att lyfta på grästorvorna och leta efter gamla avfallsplatser, kök, rekreation och rivna hus. Barn, ungdomar och vuxna deltog i utgrävningen med liv och lust även om fynden vi grävde fram kanske inte var de mest spännande: bitar av tegel, glas, kapsyler, lite porslin osv.

Fynden sparas för kommande gestaltningsprojekt, men redan nu finns en ny skylt uppsatt där vi grävde fram rester efter en tidigare besökshall som revs i början på 1930-talet. Under dagen gjordes också intervjuer med besökare som kom förbi och som hade haft någon relation till platsen som anställd eller som patient. Ett mål i projektet är att samla in berättelser kring sjukhuset och försöka lyfta olika perspektiv på historien. 2021 är planen att sätta upp en utom-husutställning som konstnärer verksamma vid Konstepidemin skapat med inspiration från de aktiviteter som görs under 2019 och 2020.

Från 1886 till 1970 var platsen och byggnaderna Göteborgs Epidemisjukhus. Projektet vill lyfta olika perspektiv på det gamla epidemisjukhuset: arkitekturen, platsen och de avtryck människor har gjort där sedan 1886. Hur var det att vistas här både som patient och anställd? Hur ser vi på epidemiska sjukdomar idag? Rädslor, ångest, glädje, gemenskap, ensamhet, smärta, förtröstan är kanske några av de känslor platsen väcker.

När en grupp konstnärer tog över lokalerna 1987 och drev igenom sin vision om ett tvärkulturellt centrum var namnet självklart. Nu finns Konstepidemin här med uppgiften att låta konsten smitta samhället. Men platsens historia är också viktig i sammanhanget och vi ser det som ett dolt kulturarv i Göteborgs historia som kan behöva lyftas.

16 oktober -Forum Kulturarv 2019

Plats: Norges Hus, Skånegatan, Göteborg

”Fint och fult kulturarv – vem definierar det? ”

Kulturarvsakademins tema för 2019 var Fint och fult kulturarv. Vi ställde frågan om vems kulturarv som får företräde och vilket kulturarv som lyfts fram, vad är fint och vad är fult? Här kan t ex olika uppfattningar om staden och landsbygdens kulturarv hamna i fokus. Vi lever i ett segregerat land där skillnader i inkomst, förmögenhet och makt formar samhället och skapar klyftor människor emellan vare sig det handlar om stad/ land eller förorten/ innerstaden. Vi undrade därför om kulturarv kan medverka till ett brobyggande för att motverka segregation? Kan vi ändra våra uppfattningar om vad som är fint och fult eller är det hugget i sten?

Dagen inleddes med lunch och utställningen Human Nature POP UP – mobil utställning om hållbarhet, konsumtion och möjliga omställningar för planetens framtid som fanns att se utanför Norges Hus under lunchtimmen.

Moderator för dagen var **Karl Magnusson**, Världskulturmuseet/Ordförande för Kulturarvsakademin. Vår första key note speaker var **Ingrid Martins Holmberg**, forskare och lektor vid Institutionen för kulturvård/ CCHS, Göteborgs universitet. Hennes titel på föredraget var ”Bortom fint och fult i Kulturarvet”. Ingrid resonerade kring och gav perspektiv på hur vi förhåller oss till det som är gammalt, nytt, fint och fult och hur detta hänger ihop och vad det kan tänkas innebära för oss. Nästa föreläsare var **Terese Bengard**, verksamhetschef på riksorganisationen Hela Sverige Ska Leva som pratade under titeln ”Landsbygd och Kultur” där hon menade att kulturpolitik och landsbygdspolitik har många likheter i det att båda sägs vara viktiga och prioriterade men sällan upplevs detta löfte att infrias. Terese ifrågasatta rådande normer och ”sanningar” med både allvar och en nypa humor i ett inspirerande föredrag.

Under dagen kunde besökarna ta del av 9 olika projekt som presenterades i utställningar:

1. **Landskapsobservatorium Västra Götaland**
2. **Rörelsearvet: Stigar och leder i hållbar och inkluderande kulturarvsförvaltning**
3. **Karnevalen i Hammarkullen, Dokumentation av ett levande kulturarv med rötter och fötter**
4. **#Matarv**
5. **KvinnSam - Vem får en plats i arkiven?**
6. **Inside the box - prylar och personer i en globaliserad värld**
7. **Lilla Änggårdens tystade berättelser**
8. **KOM (Konst och Medicin)**
9. **ISN- Interpret Sweden Network (nytt nätverk för interpretation)**

Dagen avslutades med en paneldebatt mellan föreläsarna lett av moderatorn och med frågor från publiken.

Slutligen kungjorde Kulturarvsakademin att medel kommer kunna sökas från Kulturarvsakademin för mindre samverkansprojekt.

Intryck från Forum Kulturarv 2019

4 november -utlysning av Kulturarvsakademins utvecklingsmedel

Kulturarvsakademin har fokus kring människors behov av delaktighet och inkludering i frågor som rör kulturarvet. Det övergripande temat är att se kulturarvet som resurs för en socialt hållbar utveckling. Mål är att Kulturarvsakademin ska fungera som en bro mellan kulturarvsaktörer i Västra Götaland där relevanta perspektiv kan mötas kring forskning och verksamhetsutveckling.

Kulturarvsakademin utlyser nu medel för att stimulera till samverkan mellan olika kulturarvsaktörer. För 2020 har Kulturarvsakademin tema

kulturarv och globala utmaningar och vi vill att ansökan relaterar till temat. Bidragsförvaltare är CCHS (Center for Critical Heritage Studies). Ansökan bör därför också relatera till forskningsområdet kritiska kulturarvsstudier. Samarbetet ska leda till ömsesidiga resultat och nyttor.

Anställda vid universitet/högskola i samverkan med anställd eller institution inom kulturarvssektorn. Även master- och doktorandstudenter kan söka tillsammans med extern kulturarvsaktör.

Man kan söka för konferensavgift, reskostnad, hotellkostnad för t ex konferens, workshop, arkivbesök, residens för artikelskrivande, projektskrivande etc. Inga lönemedel utgår.

Ansökningar för projektbidrag för 2020 ska vara inlämnade senast

31 december 17.00 för att tas upp till prövning. Ansökan ska skickas in elektroniskt till: anita.synnestvedt@archaeology.gu.se

Välkommen med din ansökan!

Kulturarvsakademin 2020

Datum att boka upp i februari/mars:

5 februari: Workshop, **Varför Interpretation?** ISN (Interpret Sweden Network) i samarbete med Kulturarvsakademin bjuder in till en dag med inspiration och diskussion kring frågor om Interpretation.

Tid och plats: 09-16, Humanistiska fakulteten, Renströmsgatan 6

11 mars: Vårkonferens, Tema: **Kulturarvet Agenda 2030.** Föreläsningar, workshops och debatter.

Tid och plats: 09 –16, Norges Hus, Skånegatan 16, Göteborg

18 mars: Seminarium, **Kreativitetens kraft**

Väninnor, om du är ledsen …

Så inleds en dikt skriven av en Ravensbrück-fånge. Trots vidriga förhållanden skapades dikter, teckningar och konstnärliga föremål i lägret. Kritiska kulturarvsstudier vid Göteborgs Universitet lyfter i ett seminarium frågor om betydelsen av kulturarv, konst och kreativitet för människors överlevnad och välbefinnande. Ett mer utförligt program presenteras på Kulturhuset Kåkens hemsida två veckor innan.

Tid och plats: 15.30–18.00, Kulturhuset Kåken, Stora Salen

Kålltorpsgatan 2, 416 52 Göteborg

Ytterligare program presenteras fortlöpande - aktiviteter på gång är seminarier kring KOM projektet och #Matarv.

Följ oss på Facebook och se också vår hemsida för uppdateringar

God Jul och Gott nytt År önskar Kulturarvsakademin

och

Välkommen 2020!